



ת"פ 25047/04/18 - מדינת ישראל - פמ"ד נגד אמגד אבו קיעאן

בית משפט השלום בבאר שבע
ת"פ 25047-04-18 מדינת ישראל נ' אבו קיעאן

בפני	כבוד השופטת שוש שטרית
המאשימה	מדינת ישראל - פמ"ד
נגד	ע"י ב"כ עו"ד שירין מחאג'נה
הנאשם	אמגד אבו קיעאן
	ע"י ב"כ עו"ד נאשף דרוויש

גזר דין

בהכרעת דין שנתנה ביום 25.7.2022 לאחר ניהול הוכחות, הורשע הנאשם בעבירה של ריבוי נישואין, לפי סעיף 176 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: החוק).

כתב האישום והשתלשלות ההליכים

1. על פי עובדות כתב האישום, האשם נשוי למהדיה קיעאן משנת 2007. במועד שאינו ידוע במדויק למאשימה, עובר ליום 07.02.2017, פנה הנאשם לגראם אבו גויעד, הציע לה להינשא לו והיא הסכימה להצעתו. ביום 07.02.2017, ערך הנאשם עם גראם אבו גויעד חוזה נישואין בהתאם לדין השרעי וזאת על אף שהיה נשוי באותה עת למהדיה (להלן: **האישה השנייה**).

ביום 12.07.2017 פנו הנאשם והאישה השנייה לבית הדין השרעי בבאר שבע בבקשה לתת תוקף לנישואין, וביום 17.07.2017 בית הדין נעתר לבקשת הזוג ואישר את הנישואין.

2. ההגנה לא חלקה על העובדה כי הנאשם נשא אישה שנייה בעודו נשוי לאישה הראשונה, ובהקשר זה חזר וציין בחקירתו במשטרה כי הוא מודע לחוק בישראל האוסר נישואין ליותר מאישה אחת, אם כי אינו "מכיר" בחוק הישראלי לעניין זה, בהינתן השתייכותו לדת האסלאם המתירה לו לשאת 4 נשים.

לצד טענה מן הצדק של ההגנה לאכיפה בררנית של המדינה בין הנאשם לאשתו השנייה נגדה לא הוגש כתב אישום בעבירה של סיוע, **המחלוקת בין הצדדים הייתה אחת - שאלת המועד בו נערך טקס הנישואין הדתי**. האם כטענת המדינה, הטכס נערך ביום 07.02.2017, או כטענת הנאשם, לפיה הטכס נערך סמוך לפני סוף שנת 2016, קודם למועד כניסה לתוקף של הנחיית היועץ המשפטי לממשלה (**4.1112 מיום 23.1.2017**). דהיינו, כי הנאשם עבר את העבירה במועד שבו על פי המדיניות שהייתה נוהגת - לא נאכפה העבירה.



3. **כאמור המחלוקת בין הצדדים הייתה בשאלת המועד בו נערך טקס הנישואין הדתי.** הגם שלא דובר בשאלה עובדתית מורכבת והגם שלצורך בירור שאלה זו נדרשו רק 2 עדי תביעה ו 3 עדי ההגנה (כולל הנאשם) - ניהול המשפט נמשך כ 5 שנים. הגם שבמהלך 5 השנים הללו חלה מגפת הקורונה - **הסחבת ו"גרירת הרגליים" בניהול המשפט רובצת לפתחה של ההגנה בלבד, לפתחו של הנאשם והעדים מטעמו וגם לפתחו של הסנגור, אשר לא התייצבו לדיונים רבים - לרבות לישיבת הוכחות, סיכומים, ובהמשך לדיונים בטיעונים לעונש. בית המשפט נאלץ להוצאת צווי הבאה ומספר החלטות בגינם נדרשה ההגנה לנמק מדוע לא יושתו הוצאות לרבות הוצאות אישיות.**

מעבר לסחבת שאפיינה את התנהלות ההגנה עד לסיום פרשת התביעה, ניכר היה כי ההגנה מעכבת בכוונת מכון את סיום פרשת ההגנה (ראו בפרוטוקולי הדיונים ומספר הדיונים אותם נדרש בית המשפט לקבוע). הסחבת המכוונת קבלה ביטוי ממש בעובדה כי לצורך שמיעת עדותם של עדי ההגנה הכוללים את הנאשם, אחיו ובן דודו ששימשו כעדים בבית הדין השרעי - נדרשו כשנה וחצי שכללו פערי זמן משמעותיים בין עדות הנאשם שהייתה ביום 23.7.20 לעדותם של שני עדי ההגנה שגם עדותם נמסרה בפער זמנים משמעותי זו מזו - עדותו של יוסף אבו אלקיעאן, נשמעה ביום 8.4.21 ואילו עדותו של ואיהב אבו אלקיעאן נשמעה רק ביום 13.9.21, זאת לאחר שבית המשפט נדרש להוציא נגדם צווי הבאה ולקבוע פעם אחר פעם מועדים חדשים לשמיעת עדותם (ראו בפרוטוקולים המדברים בעד עצמם)

סופו של הליך ההוכחות שנגרר על פני תקופה ארוכה במיוחד, ולאחר שנקבע כי עדות הנאשם ושני עדי ההגנה (אחיו ובן דודו אשר מתברר כי כלל לא נכחו בטקס נשואיו לאשתו השנייה) הינה:

"עדות מתואמת ומגמתית תוך ערפול נתונים חיוניים ובכוונת מכון להטיל ספק במועד הרשום כיום נשואיו של הנאשם לאישה השנייה כעולה ממסמכי בית הדין השרעי" - בהכרעת הדין מיום 25.7.22 נקבע כי ביום 7.2.2017 הנאשם נשא אישה שנייה בעודו נשוי לאשתו הראשונה, אם שמונת ילדיו.

תסקיר שירות מבחן

4. לבקשת ההגנה שירות המבחן התבקש לערוך תסקיר בעניינו של הנאשם. לצורך כך פגש השירות את הנאשם, ובין היתר עיין ברישומי הפלילי, במידע שהתקבל אודותיו מטעם הרשות לשיקום האסיר ובמידע קודם המצוי בשירותיו מחקירות קודמות כשהאחרונה בהם משנת 2021. השירות גם ציין כי הנאשם הופנה לשירות בהליך פלילי אחר במסגרת ת"פ 16798-08-19 בגדרו הורשע הנאשם ביום 21.2.22 בעבירה של ניסיון לקבל דבר במרמה. .

מהתסקיר מיום 16.08.2022 עולה כי הנאשם יליד 1990, נשוי ואב ל-9 ילדים בטווח גילאים שבין שנתיים וחצי עד 14 שנים, משני קשריו הזוגיים ומתגורר בחורה עם משפחתו. כבר בנערותו התגלו בעיות התנהגות לרבות אלימות פיזית ומילולית כלפי תלמידים ומורים בבית ספר בו למד, מה שהוביל להרחקתו מלימודים. בשנת 2007 הופנה לשירות המבחן בגין עבירות של חבלה חמורה כשנפגעי העבירה היו ילדים ממשפחתו המורחבת, הסתייעות ברכב ונהיגה ללא רישיון נהיגה ובהקשר זה ציין השירות בשיתוף פעולה של הנאשם עם השירות לרבות שהצליח להשלים לימודיו התיכוניים והשתלב בתעסוקה.

לדברי הנאשם משפחת מוצאו מונה זוג הורים גרושים ו-4 ילדים משותפים, בגילאי 30 - 34, הוריו התגרשו לפני כ-10



שנים. אמו הייתה האישה הראשונה של אביו אשר נשוי לעוד 4 נשים ויש לו 51 אחים ואחיות מצד אביו עמם תיאר קשר תקין.

בכל הנוגע למערכות היחסים שבחיי מסר הנאשם כי בהיותו בן 16 בשל רצון הוריו נישא לאשתו הראשונה - קרובת משפחתו ומנישואים אלה נולדו 8 ילדים בגילאים שנתיים וחצי - 14 שנים. השירות ציין תיאור קשר קונקרטי של הנאשם עם אשתו הראשונה וקושי להביע רגשות חיוביים ועמוקים בנוגע לקשר עמה. הנאשם תיאר קשיים עמם התמודד בהפיכתו לאב בגיל 17, לרבות האחריות הכבדה בה נשא וההתבגרות המוקדמת אשר לא הייתה מותאמת למצבו הרגשי, לצרכיו ורצונותיו באותה העת. **אשר לקשר עם אשתו השנייה** מסר כי נישא לה בשנת 2017 ונולדה להם ילדה משותפת שנכון למועד כתיבת התסקיר הייתה בת שנתיים וחצי. לדבריו, בשל התמודדות האישה השנייה עם תחלואה נפשית, התגרשו כעבור שנה מיום נשואיהם וכי במהלך כל ימות השבוע בתו נמצאת במשמורתו ובמהלך סופי שבוע היא בבית אמה.

במהלך השיחה עם הנאשם עלה כי הוא מצוי בתקופת שליש בפיקוח הרשות לשיקום האסיר, ועיון במסמכים הועברו אליו מגורמי שב"ס עלה כי הנאשם שולב בהוסטל של הרשות לשיקום האסיר לצורך טיפול בדפוסיו האלימים, לתקופה של 9 חודשים בין התאריכים 10/21-07/22. ממידע שהועבר לשירות מגורמי הטיפול בהוסטל עלה כי הנאשם מתייחס בכנות לצרכיו הטיפולים ומבין כי הוא בעל דפוסי אלימות וכי השתתף ב-4 קבוצות (אלימות מתקדמת, יחסים, מניעת מעידה ומצבי סיכון, ותאטרון) ואלה כללו נושאים ביחס להתמודדות עם קשיים, זוגיות, משפחה והורות מיטיבה. מנחי הקבוצות מסרו כי הנאשם משתף פעולה, מביא דוגמאות מחייו האישיים, קשוב ומכבד את חברי הקבוצה ועשה המוטל עליו תוך הבעת אכפתיות ושייכות למסגרת. עם סיום הטיפול בתאריך 11.07.2022, חזר לביתו ומשפחתו וממשיך להיות תחת פיקוח של הרשות לשיקום האסיר במרחב נגב.

שירות המבחן ציין בעובדה כי ערך ניסיונות ליצירת קשר עם גורמי הטיפול העדכניים ברשות לשיקום האסיר ואף שוחח עם העו"ס המלווה, אך עד להגשת התסקיר לא הועבר לידיו מידע כתוב ומפורט בנוגע לטיפול בו שולב הנאשם מאז סיומו את ההוסטל לרבות המטרות הטיפוליות.

לאחר שהשירות פרט בהיסטוריה העבריינית של הנאשם הכוללת 6 הרשעות קודמות בין השנים 2007-2021, בעבירות אלימות, אלמ"ב, סמים, תעבורה, רכוש, הפרת הוראה חוקית ועוד, ציין בהתרשמותו כי **הנאשם סיפר באופן עובדתי את מעורבותו בפלילים בתיקים שונים, וניכר כי התקשה לקחת אחריות מלאה על מעשיו, כמו גם להבין את פגיעתו באחר**. אשר לשימוש בחומרים משני תודעה שלל כל התנסות בסמים אולם לא התייצב לבדיקות שתן לגילוי סמים בתאריכים אליהם זומן, ועל כן לא ניתן היה להעריך מצבו בתחום זה.

אשר לעבירה בתיק הנוכחי - צוין כי הנאשם מודה בביצועה אם כי הוסיף וטען **שהדת המוסלמית מתירה לו לשאת עד 4 נשים בו זמנית, ולתפיסתו לא ביצע כל עבירה פלילית**. לדבריו, אשתו הראשונה ידעה על רצונו לשאת אישה שנייה ואף הסכימה לכך. **דעת שירות המבחן הינה כי ברקע לעבירה עומדת מחויבותו הראשונית של הנאשם לחוקי הדת והמגזר אליו משויך ורק לאחר מכן חוקי המדינה, כשמעבר לזאת, ניכר כי הנאשם התקשה לראות לעומק את הבעייתיות במעשיו, מעמדה של האישה ויותר התמקד בכך שאכיפת החוק האוסר על ריבוי נישואין חלה רק בתקופה האחרונה**.



בהתייחס **לסיכון להישנות התנהגות עבריינית** צוין כי הנאשם חבר לגורמים שוליים בגיל צעיר והפנים נורמות התנהגות שוליות והתקשה לקבל סמכות וכיום מתקשה לבחון דפוסים מכשילים בהתנהגותו, לבחון מערכת היחסים שלו עם נשותיו בעבר, לרבות התייחסותו המצמצמת והתמקדותו בסיפוק צרכיו וברוח שיכול לקבל. **אשר לסיכוי שיקום** צוין בהודאת הנאשם בעבירה והתרשמות השירות כי בוצעה על רקע חוסר הבנתו את משמעות מעשיו וכחלק מהנורמות התרבותיות של החברה אליה משתייך. עוד צוין כי הנאשם התגרש מאשתו השנייה והוא בעל שאיפות ומנסה לערוך שינוי בחייו. לאחר שקלול כלל גורמי הסיכון והשיקום לאחר שהשירות נתן דעתו כי הנאשם משולב בטיפול במסגרת תכנית רש"א ובהעדר צורך טיפולי לאור אופי העבירה בה הורשע, בא בהמלצה להשית עליו מאסר בדרך של עבודות שירות בהתאם לצורך בטיפול ולאור המידע שיעלה בהמשך מרשות שירות האסיר.

הראיות וטיעוני הצדדים לעונש

5. כראיות לעונש, הוגשו רישומו הפלילי של הנאשם ובנוסף הרשעתו האחרונה מיום 21.2.22 בת"פ 16798-08-19, הממתין לגזר דין. בטיעוניה בכתב העמיקה המדינה ברציונל העומד באיסור על נישואין פוליגמיים ובערכים החברתיים המוגנים הנפגעים כתוצאה מביצוע העבירה, ביניהם פגיעה בכבוד האדם ובמעמד האישה, פגיעה בסדר הציבורי והפגיעה בריבונות של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית המקדמת שוויון בין המינים.

התביעה הפנתה לעונש הקבוע לצדה של עבירת ריבוי נישואין, 5 שנות מאסר כביטוי לסלידה המוסרית של המחוקק מהתופעה שהשלכותיה כוללות פגיעה חמורה בכבוד האדם של האישה ובמעמדה בחברה מתוקנת..

להרחבה על הרציונל העומד בבסיס האיסור על העבירה, הפנתה התביעה לדו"ח מסכם של הצוות הבין משרדי להתמודדות עם השלכותיה השליליות של הפוליגמיה, יולי 2018 (עמודים 48-49) (להלן: "**הדו"ח הבין-משרדי**"), הפנתה להנחיית היועמ"ש ולעולה מפסיקת בתי המשפט במהלך השנים מאז חקיקת האיסור ועד לפסיקה האחרונה של בית המשפט המחוזי בעפ"ג (מחוזי ב"ש) 11731-04-22 **עיד אבו סבילה נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 22.06.2022), שם חוזר ועומד בית המשפט על חומרת העבירה ומטרת הענישה המחייבת מאסר בפועל, תוך שציין כי בהתחשב בפרק הזמן שעבר מאז החלה האכיפה בעבירה זו ועל מנת לגרום להרתעה אפקטיבית מפני ביצוע העבירה, שרווחה בצדה, "**יש מקום לשקול החמרה של ממש בענישת נישואי ביגמיה חדשים**".

נטען כי נוכח הפגיעה החמורה של הנאשם בכבודה ומקומה של האישה לרבות בכלל הערכים המוגנים, הרי שלאור פסיקת בתי המשפט במקרים דומים, ובעיקר קביעות בית המשפט המחוזי בעניין **אבו סבילה, מתחם העונש ההולם את מעשי הנאשם בנסיבות ביצוען צריך לנוע בין 10 - 20 חודשי מאסר בפועל..**

אשר לעונשו של הנאשם עתרה למקמו ברף הגבוה של המתחם ובנוסף ולהטיל עליו מאסר מותנה ארוך ומרתיע, התחייבות כספית וקנס בשיעור גבוה. בטיעוניה בהקשר זה הדגישה בדברי הנאשם בחקירתו במשטרה ואצל שירות המבחן לפיהם, הגם שהוא מודע לחוק האוסר על נישואים לאישה נוספת, הוא אינו מכיר בחוק הישראלי וכי בנשואיו לאישה שנייה, לא ביצע עבירה פלילית.

התביעה עתרה לדחות מכל וכל את המלצת שירות המבחן אשר נטען כי אינה עולה בקנה אחד עם תכנו של התסקיר המפרט בהתרשמות השירות מהנאשם כמי שלא לקח אחריות על מעשיו, מתקשה לקחת אחריות על בחירותיו השוליות,



מי שמחויב קודם למגזר אליו משויך והתייחסותו לחוקי המדינה הינה כמחויבות משנית בלבד, ואשר נמצא מתקשה להבין לעומק את הבעייתיות במעשיו ואת מעמדה של האישיה בחברה. נטען כי שלא כטענת ההגנה, שירות המבחן הרחיב לפרט בהליך הטיפול אותו עבר הנאשם ברשות לשיקום האסיר, ויחד עם זאת, התסקיר גופו מלמד כי הנאשם לא עבר תהליך שיקום משמעותי בהינתן כי מעבר לכך שאינו לוקח אחריות על מעשיו, הוא מחזיק בעמדות המלמדות כי לא הוא מבין כלל את חומרת מעשיו וממשיך לבכר את חוקי דתו על פני החוק המדינתי. לדידה של התביעה, השורה התחתונה של התסקיר מלמדת דווקא על הצורך בענישה מרתיעה ואין כל מקום לחרוג מהעונש ההולם.

נוכח סוג העבירה, חומרתה ופוטנציאל הנזק המגולם בה, טענה התביעה, כי אין לתת משקל משמעותי להליכי שיקום. נטען כי גם במקרה בו העבירה מבוצעת על ידי אנשים ללא עבר פלילי, נורמטיביים לכאורה, העונש ההולם הוא מאסר בפועל כקביעת בית המשפט העליון, בעוד שהנסיבות האישיות של הנאשם ובכלל זה שיקומו, נדחקות הצידה. נטען כי חריגה ממתחם הענישה אפשרית רק לצרכי שיקום מצדיקים את הסטייה והפנתה לע"פ 671/22 **אחמד אבו תנהא נ' מדינת ישראל**; ע"פ 7757/21 **אהרון קיי מזרוקי נ' מדינת ישראל**; ע"פ 126/22 **מדינת ישראל נ' פלוני**.

נטען כי בעבירת ריבוי נישואין אין היבט שיקומי ויתרה מכך, בעניינו של הנאשם דן אין כל הליך שיקומי ממשי נוכח שהתסקיר מלמד על כי גם היום הנאשם אינו מבין את חומרת מעשיו ואין בו כל חרטה לגביהם.

6. **ב"כ הנאשם, עוה"ד נאשף דרוויש, ציין בפתח טיעונו לעונש ביום 3.1.23 כי "היום נסרקו מסמכים לתיק האלקטרוני שנדונו במסגרת וועדת השחרור של הנאשם אותם מבקש לצרף כראיות לעונש", וכבר נאמר, כי מסמכים כאלה לא צורפו אז וגם לא לאחר שבית המשפט בהחלטתו מיום 12.1.23 הסב תשומת לב הסנגור לכך שלא נסרקו מסמכים ועליו לעשות כן ככל שיראה לנכון.**

בהתייחסו למתחם העונש ההולם את מעשה העבירה, הביע דעתו לפיה תופעת הפולגמיה ובמיוחד זו המוכרת היטב בדרום היא **"אחד משורשי הרוע והמצוקות החברתיות שקיימות כיום באוכלוסייה הבדואית"** והוסיף כי טוב עשתה המדינה שהחלה להילחם בתופעה. לאחר שטען למשמעות ההשלכות של העבירה שהפכה לתופעה ולצורך בשינוי הנורמות החברתיות המושרשות בחברה הבדואית, הוסיף כי מאחורי החלטת המדינה לשינוי מדיניות האכיפה של החוק שנחקק הוא האיום הדמוגרפי כעולה מהצהרות השרה דאז, איילת שקד ולא רצון טוב של המדינה. נטען כי שינוי נורמות חברתיות, אינו עניין של מה בכך, והתנהלות המדינה אשר ביום אחד החייתה **"אות מתה"** והחלה בצורה פתאומית בתהליך רנדומלי לאכוף ולהגיש כתבי אישום- היא בעייתית.

ב"כ הנאשם טען כי אינו מסכים למתחמי הענישה שנקבעו לאחר השינוי במדיניות לאכיפת החוק, בהינתן כי אלה מתעלמים מהאופן הנכון והראוי לשינוי נורמות חברתיות, בדמות חינוך, הסברה והידברות, כאשר הסנקציה הפלילית צריכה להיות הכלי האחרון. בהקשר זה הפנה לדברי כב' השופט סולקין בת"פ 25462-04-18 **מדינת ישראל נ' אבו זקיק** (ניתן ב 28.2.2019) אשר נטען כי הבין את הצורך בהדרגתיות בשינוי הנורמות, וכי גישה זו מתחברת עם עניינו של הנאשם אשר אילו היה נושא את אשתו השנייה פחות מ 20 ימים קודם כי אז לא היה מוגש נגדו כתב אישום. מכאן טען כי בקביעת מתחם העונש ההולם על בית המשפט לתת ביטוי משמעותי לעובדה כי נשואי הנאשם לאשתו השנייה התרחשו כשבועיים לאחר כניסת מדיניות האכיפה לתוקף, ומכאן לרמת המודעות החברתית ביחס לביצוע העבירה אז וכיום. לדידו, עתירת התביעה למתחם הנע בין 10 ל 24 חודשי מאסר בפועל ולעונשו של הנאשם ברף העליון של



המתחם - הינה הזויה .

אשר לעונשו של הנאשם סבור ב"כ הנאשם כי מדובר במקרה קלאסי לחריגה ממתחם שיקבע על ידי בית המשפט, בשל שיקולי שיקום, ולהסתפק במאסר על תנאי וענישה נלווית. בהקשר זה טען כי הגם ששאלת השיקום אינה רלוונטית לעבירה אותה ביצע הנאשם, היא רלוונטית בקשר לנאשם עצמו אשר ריצה עונש בן 39 חודשי מאסר בפועל בעבירות סמים ובמהלך תקופה זו הוא עבר הליך שקומי והמשיך אותו גם לאחר שחרורו בעזרת רש"א. ב"כ הנאשם ציין שאת שהותו של הנאשם משך 9 חודשים בהוסטל תחת השגחה של הרשות לשיקום האסיר, במהלכה עבר הליך משמעותי ולא בכדי הסכימה אותה תביעה לשחרורו המוקדם חרף שניתן לומר עליו כי היה רציוניסטי. לדידו בעצם הסכמת התביעה לשחרור מוקדם של הנאשם היא אמרה דעתה החיובית על הצורך בחיזוק ההליך הטיפולי שעבר, חרף ידיעתה על תיק נוסף שהתנהל נגדו, וכיום מבקשת להחזירו אל מאחורי סורג ובריאח בעונש שיקבע ברף העליון של המתחם לו עתרה. עוד בקשר לעונשו של הנאשם, טען הסנגור לחלוף הזמן ממועד ביצוע העבירה כנסיבה להקל בעונשו. אשר לתסקיר שירות המבחן, הלין ב"כ הנאשם בטענתו כי ההליך הטיפולי המשמעותי שעבר הנאשם, תומצת על ידי השירות "בשורה וחצי", תוך שהתעלם מהעולה מהדיווח של הרשות לשחרור האסיר, ותוך שנמנע מלבדוק מול גורמים אלה האם מה שהנאשם מספר על ההליך הטיפולי הוא נכון.

הנאשם בדבריו מסר כי הוא מצטער על מעשיו, כי הוא במקום אחר לגמרי, מזה כשבוע וחצי עובד במסגרייה טכנית באשקלון וכי יש לו יום מסודר ונורמלי והביע חשש לחזור לכלא. אשר לאשתו השנייה ציין כי התגרש ממנה סמוך לאחר שהוגש כתב האישום כשלאחר מכן התברר כי היא בהריון וכי כיום מתנהלים דיונים בקשר עם משמורת הקטינה.

דין והכרעה

מתחם העונש ההולם

7. סקירת תופעת הפוליגמיה בראי החוק הפלילי הישראלי מעלה כי בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל, הוחרגו מהעבירה של ריבוי נישואין כל מי שאינו יהודי ושדתו מתירה זאת (סעיף 181 (ג) לפקודת החוק הפלילי, 1936). החריג נקבע בהינתן דתות המאפשרות ריבוי נישואין בתנאים מסוימים, ובמטרה למנוע הרשעת בני דתות אלה בעבירה. שנים לאחר מכן, עם חקיקת חוק שווי זכויות האישה, התשי"א - 1951 בוטל החריג ואיסור ריבוי נישואין, נעשה לנוכח ההכרה המערכתית כי מדובר בתופעה חברתית קשה בעלת השלכות פוגעניות על הנשים ועל הילדים הנמצאים בתאים המשפחתיים הפוליגמיים בכל החברה הישראלית.

החשיבות הרבה שראה המחוקק בהגנה על מעמדה וכבודה של האישה בחברה הישראלית ובתוככי משפחתה, שזור כחוט השני בכל מסגרת נורמטיבית הנוגעת לעבירת הפוליגמיה, החל מביטול החריג שבסעיף 181(ג) בפקודת החוק הפלילי - 1936 כאמור, והמשכו בהנחיית היועמ"ש שנכנסה לתוקף ביום 23.1.2017 ועניינה בין היתר שינוי מדיניות התביעה בעבירת ריבוי נישואין לה נמצא ביטוי ב**דו"חמסכם של הצוותהבין משרדי** שעיקריהם מבוססים על חוק שיווי זכויות האישה והוראת סעיף 176 בחוק העונשין. **על העולה מהדוח הבין משרדי המפרט בהרחבה בהשלכות הקשות של התופעה, כבר נכתב רבות, אולם נוכח חשיבות הדברים אביא מקצתם גם כאן:**



"מחקרים העוסקים בפוליגמיה מצביעים על נזקים ממשיים, ישירים ועקיפים, הנגרמים לנשים ולילדים בתא המשפחתי הפוליגמי. מדובר בנזקים פסיכולוגיים-נפשיים, נזקים בתחום הבריאות, נזקים בתחום ההישגים הלימודיים, קשיים חברתיים ומצוקות כלכליות. עוד נמצא כי קיים קשר בין פוליגמיה ואליומות המופנית כלפי נשים וילדים בתא המשפחתי הפוליגמי... לפי המאפיינים והמבנה של החברה הבדואית, בדרך כלל, האישה והילדים תלויים תלות עמוקה בגבר שהוא ראש המשפחה והדמות החזקה ביותר מבחינת המעמד והכבוד במשפחה [...] גבר הנשוי ליותר מאישה אחת, לעיתים קרובות מתגורר עם אישה אחת בלבד ובוחר בה כאישה המועדפת עליו. במצב זה הוא נוטש את האישה האחרת ואת ילדיה, וכול התפקידים אותם הוא ממלא בעבור האישה והילדים שנטש נותרים ללא מענה ובראשם תפקיד המפרנס [...] בהיעדר מקור המשאבים העיקרי, ולעיתים אף היחיד במשפחה, משפחות פוליגמיות מתמודדות עם קשיים רבים: מצוקה כלכלית עד כדי עוני מחפיר, מצוקה רגשית עד כדי בעיות רגשיות ונפשיות קשות אצל הנשים והילדים, תחושות קשות של נטישה וחוסר ביטחון קיומי בסיסי."

נדמה כי אין להוסיף ולהכביר מילים בנוגע לפגיעה הקשה בערכים המוגנים כתוצאה מהתפשטות התופעה של ריבוי נישואין, אלה פורטו בהרחבה ובאופן מעמיק בדו"ח מסכם של הצוות הבין משרדי (ראו בין היתר בעמ' 14-15, עמ' 67-74 ובעמ' 155-158) ובפסק דין מנחה של בית המשפט המחוזי בב"ש שניתן ביום 19.9.2019 בעפ"ג 26408-04-19 מדינת ישראל נ' אבו זקיק.

העונש החמור הקבוע לצד עבירת ריבוי נישואין, 5 שנות מאסר, מדבר בעד עצמו ומלמד על הפסול שהחברה בישראל מייחסת לעבירה אשר נוכח מהותה וחומרתה מחייבת כבר שנים רבות את מיצוי הדין עם מבצעה כך שגם אם מדובר בנאשמים נעדרים עבר פלילי קודם שאורח חייהם בתחומים שונים הינו נורמטיבי, האינטרס הציבורי ושיקולי הרתעת הציבור מחייבים כי ריצוי העונש יהא במאסר בפועל מאחורי סורג ובריה. כך בע"פ 4085/91 איברהים שיבלי נ' מדינת ישראל, תק-על 91(3), 2288:

"העונש במקרה כזה מטרתו בעיקר הרתעת אחרים בחברתנו [...] לא ניתן להשיג מטרה זו בעונש שאינו מאסר בפועל. ריצוי העונש בעבודות שירות אינו הולם עבירות אלה, והוא מחטיא את מטרת הענישה". (ההדגשה אינה במקור).

8. בחינת נסיבות ביצוע העבירה נמצא כי הנאשם תכנן את מעשה העבירה שכללהצעה לגרם להינשא לו, ופניה לבית הדין השרעי בבאר שבע ליתן תוקף לנישואין השניים. **חלקו של הנאשם בביצוע העבירה הינו משמעותי ובלעדיו לא הייתה מתקיימת העבירה. הנאשם היה מודע לאיסור והפסול במעשה העבירה לרבות המשמעויות הנובעות ממנו** בין היתר בהינתן כי גדל בתוך משפחה פוליגמית, והגם שיכול היה להימנע מביצוע העבירה, לא עשה כן, אלא בחר להתלות "בהגנה תרבותית דתית" שנדחתה עוד בשנותיה הראשונות של המדינה בה הוא נולד וחי, ועל כן הוא נושא במלא האחריות לביצוע העבירה.

בחינת הסיבות לבצע את העבירה מעלה כילא מדובר בנסיבות הקבועות בסעיף 180 לחוק העונשין המצדיקות במקרים מסוימים נישואין לאישה נוספת, אלא שבחקירתו במשטרה ביום 19.11.17 (עמ' 3, ש' 33) טען הנאשם כי בחירתו לשאת אישה שנייה **"התאהבתי במישהי** (גרם ש.ש) ולא רציתי להיות אתה בדרך הפסולה ובחרתי להתחתן



אתה כדי שנהיה ביחד כחוק". ,

לצד הנזקים הפוטנציאליים בהם מפרט בהרחבה הדו"ח מסכם של הצוות הבין משרדי כמו גם פסק הדין בעניינו של אבו זקיק הנזכר לעיל, בפועל, מקומה של אשתו הראשונה של הנאשם נדחק הצידה בעת ביצוע העבירה וכללם מהתרשמות שירות המבחן כי הנאשם התקשה להביע רגשות חיוביים בנוגע לקשר עם אשתו הראשונה. **אשר לאישה השנייה ממנה נטען כי התגרש, עולה כי לשניים נולדה בת, ובעוד שבחקירתו במשטרה (נובמבר 2017) טען כי פתח בהליכי גירושין על רקע התערבות משפחתה בעניינם, ואילו בפני השירות טען כי ברקע הגירושין, התמודדות האישה השנייה עם תחלואה נפשית.**

כך או כך, עצם ביצוע העבירה לצד העובדה כי הנאשם גירש את אשתו השנייה לאחר תקופה קצרה על השלכותיה על שתי הנשים לרבות ילדיהם הקטינים אך ממחיש את המידה המשמעותית של הפגיעה בערכים המוגנים נוכח נפישות התופעה.

בהקשר הנ"ל יש להוסיף כי בחקירתו במשטרה ועדותו בבית המשפט טען הנאשם כי ניתק כל קשר עם האישה השנייה, אם בתו, כך שלמעשה מדובר במי שבהתנהגותו יש להעיד על התייחסות מחפצה כלפי נשותיו בהן ובילדיו פגע מתוך ריכוז ומיקוד בצרכי הפרטיים בלבד ומבלי שנתן דעתו להשלכות מעשיו ותוך שהפגין אצל שירות המבחן עמדות חסרות תובנה ומתגוננות בטיעון התרבותי.

מדיניות הענישה הנוהגת

9. מדיניות הענישה הנוהגת בעבירה של ריבוי נישואין היא מאסר בפועל לתקופה משמעותית. כך ניתן לראות כבר בע"פ 185/82 **אחמד ג'ודה נגד מדינת ישראל וערעור שכנגד** (פ"ד לז(1)85, 30.12.82) נדון עניינו של מערער, בדואי המתגורר בנגב אשר הורשע בבית המשפט המחוזי בעבירה של ריבוי נישואין ונדון ל-5 חודשי מאסר לריצוי בפועל. ביהמ"ש העליון דחה את ערעורו על קולת העונש, קיבל את ערעור המדינה וגזר עליו 12 חודשי מאסר בפועל, תוך שציין בחומרת נסיבות המקרה והוסיף כי רק לאור הכלל לפיו ערכאת הערעור אינה ממצה את הדין.

במסגרת הערעור סקר בית המשפט העליון את הפסיקה בתקופה הראשונה לאכיפת החוק, וציין בעובדה כי אז לא הוטלו עונשים מכבדים על מבצעי העבירה (ראו הפניות לע"פ 287/58 **שלמה שלמה נ' היועמ"ש**, שם הופחת עונש מאסר מארבעה חודשים לחודשיים; וכן לע"פ 238/58 **יחיא חנש ושמעא (אורה) ג'מיל נ' היועמ"ש**, שם הושעו שני בני הזוג בביגמיה, כאשר המערער נדון ל-6 חודשי מאסר לריצוי בפועל והמערערת ל-3 חודשי מאסר עם המלצה כשביחס לעונשו של המערער ציין בית המשפט כי מדובר ב"עונש שאינו מוגזם כלל וכלל בהתחשב עם חומרת העבירה".

בע"פ 4085/91 **איברהים שיבלי נ' מדינת ישראל** הנ"ל, (17.10.91) הנזכר לעיל, נדחה ערעורו של מי שהורשע בביהמ"ש המחוזי בנצרת בעבירה של ריבוי נישואין ונדון ל-6 חודשי מאסר בפועל, תוך שציין כי "ריצוי העונש בעבודות שירות אינו הולם עבירות אלה, והוא מחטיא את מטרת הענישה". הערעור על חומרת העונש - נדחה.

בע"פ 1490/93 **כנען אבו גויעד נ' מדינת ישראל** (ניתן ב 25.5.94) נדחה ערעור על פסק-דין של בית המשפט המחוזי בתל-אביב אשר גזר על המערער שהורשע בביצוע עבירה של ריבוי נישואין, **8 חודשי מאסר בפועל**, מאסר על תנאי וענישה נלווית. ביהמ"ש לא מצא בנסיבותיו האישיות של המערער ובחלוף הזמן עילה להקלה בעונש ובנותנו



משקל רב למהות וחומרת העבירה ציין "מכאן ההכרח להרתיע עבריינים בכוח מפני פריצת גדר זו היכול להתמלא אך ורק בהטלת עונשי מאסר ממשיים לתקופות מהותיות...".

ברע"פ 10833/05 חליל דבס נ' מדינת ישראל (ניתן ב 23.11.06) נדון עניינו של מי שנשא אישה שנייה בעת שהיה נשוי לאחרת, ועליו גזר בימ"ש השלום בנצרת, 18 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי וענישה נלווית. ביהמ"ש המחוזי הקל בעונש המאסר בפועל והעמידו על 9 חודשים. בקשת רשות הערעור נדחתה תוך שנקבע כי "בעונש שהושת על המערער אין חומרה כלשהי".

ברע"פ 664/11 מועד מועד נ' מדינת ישראל (ניתן ב 24.04.11) נדון עניינו של מי שהורשע בביצוע עבירה של ריבוי נישואין ונדון בבימ"ש השלום בנצרת ל-8 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי וקנס בסך 10,000 ₪. ערעור שהוגש על חומרת העונש נדחה וכך גם בקשת רשות הערעור.

ברע"פ 6413/19 אמין אבו סקייק נ' מדינת ישראל, הנזכר לעיל ואליו הפנתה התביעה, דחה בית המשפט העליון רשות ערעור על חומרת העונש אותו השית בית המשפט המחוזי בבאר שבע ביום 19.09.2019 במסגרת עפ"ג (מחוזי ב"ש) 26408-04-19 מדינת ישראל נ' אבו סקייק שהינו מנחה למקרים בהם הוגש כתב האישום לאחר יום 23.01.2017. במקרה הנדון דובר במי שנשא אישה שנייה ביולי 2017, כ 4 חודשים לאחר כניסתה לתוקף של הנחיית היועמ"ש לשינוי מדיניות האכיפה. בית המשפט סקר בהרחבה את מדיניות הענישה שנהגה בשנים הראשונות לאחר חקיקת החוק האוסר על ריבוי נישואין ולאורך השנים שלאחריהן, ועל יסוד עתירת התביעה קיבל את ערעור המדינה על מתחם העונש והעונש אותם קבע בית המשפט השלום:

מתוך כל האמור לעיל, ואף לאור מדיניות הענישה כפי שבאה לידי ביטוי במשך עשרות שנים ופורטה לעיל, סברנו, כי המתחם שהוצע על ידי המערער (ואשר היא שבה וציינה, גם במהלך הערעור, כי לעמדת המדינה זהו המתחם הראוי) הוא המתחם הראוי בנסיבות המקרה שבפנינו, היינו - מאסר בפועל של 7 עד 18 חודשים.

בעפ"ג (מחוזי ב"ש) 11731-04-22 אבו סבילה נ' מדינת ישראל (ניתן ב 22 יוני 2022), שוב נדון ערעורו של נאשם על חומרת העונש, 7 חודשי מאסר בפועל אותם השית בית המשפט השלום על מי שהורשע בעבירה של ריבוי נישואין. המערער הודה כי בחודש אוגוסט 2017 נשא אישה בעת שהיה נשוי לאשה אחרת כשלטענתו לא ידע על האיסור בחוק הישראלי. בית המשפט השלום קבע את מתחם העונש ההולם בין 7 ל 18 חודשי מאסר בפועל, ואת עונשו של הנאשם ל 7 חודשי מאסר בפועל, לאחר שהביא בחשבון את הודאת המערער, נטילת האחריות והבעת החרטה, העדר עבר פלילי והעובדה כי ההליך המשפטי מהווה גורם הרתעתי עבורו. בדחותו את הערעור חזר בית המשפט וקבע כי הענישה הנהוגה בעבירת הפוליגמיה נעה בין 7 ל- 18 חודשי מאסר בפועל, מאחורי סורג ובריח, הפנה לרע"פ 6413/19 אמין אבו סקייק נ' מדינת ישראל (23.10.19) והוסיף:

"...בחברה המוסלמית, הפוליגמיה עדיין נתפסת כדבר לגיטימי, היא קיימת בהיקף משמעותי, ונוכחת בכל הגילאים והמעמדות, ולא נראה שהיא תדעך מאליה בתהליך חברתי פנימי. במצב דברים זה, האיסור הפורמאלי נחוץ ודרושה אכיפה רחבה וענישה מרתיעה. והטענה שריבוי נישואין הינו מעשה מקובל בחברה של הנאשם - כפי שהמערער טוען - לא רק שאינה מצדיקה



הקלה בעונש, אלא שדווקא היא מצדיקה אכיפה וענישה משמעותית מרתיעה.

הדין הקיים איננו מבטל את תוקף הנישואין הפוליגמיים, או את המעמד והזכויות הנגזרות מנישואין. ומרכיב ההרתעה - של הפרט המובא לדין ושל הכלל, הבא להטמיע בתודעת הציבור את הפסול שבמעשה ואת המחיר שמשלמים עליו, הוא בעל משקל בענישה. (הדגשה לא במקור).

10. ניתן היה לסכם ולומר כי מתחם העונש ההולם לעבירת פוליגמיה בנסיבות שאין חריגות (פער גיל משמעותי בין הנאשם לאישה הנוספת, אתנן כספי, נסיבות הגובלות בסחר בנשים, העדר הסכמה של האישה השנייה לנישואין, תנאי מחייה ולרבות הפעלת מנגנוני שליטה כלכליים ואחרים) ואשר בוצעה בקרבה למועד כניסתה לתוקף של הנחיית היועמ"ש - נע בין 7 ל-18 חודשי מאסר בפועל.

אלא שהתביעה בטיעוניה עתרה לקבוע את מתחם העונש במקרה הנדון בין 10 ל-20 חודשי מאסר בפועל בהסתמכה על דברי בית המשפט המחוזי בעניינו של אבו סקייק ובעיקר בעניינו של אבו סבילה הנ"ל.

סבורני כי זה מכבר יש להחמיר בענישה הנוהגת בעבירות של ריבוי נישואין ובתוך כך להעלות את מתחם הענישה הנוהג, על שני צדדיו. אלא מה, ששינוי מתחם העונש ראוי כי יעשה במקרים בהם בוצעה עבירת הפוליגמיה בחלוף פרק זמן ממועד כניסתה לתוקף של הנחיית היועמ"ש, כעולה מדברי בית המשפט המחוזי בעניינו של אבו סקייק שם נאמר:

"בתוך המתחם האמור יש ליתן משקל של ממש לשינוי במדיניות היועמ"ש כפי שבא לידי ביטוי לעיל, כאשר גם לעמדת המערערת יש ליתן משקל לדברים האמורים וזאת על ידי כך כי דינו של המערער ייגזר בסמוך לרף התחתון של מתחם העונש. ונוסיף, כי **מקובל עלינו, כי בעתיד, לכשמדיניות האכיפה של היועמ"ש תחלחל לכל שכבות הציבור, ייתכן ויהיה מקום להחמיר את הענישה בתוך המתחם האמור.**

וכעולה מדברי בית המשפט בעניינו של אבו סבילה:

"בהתחשב בפרק הזמן שעבר מאז החלה האכיפה בעבירה זו ובפרסום שניתן לאיסור ולאכיפתו, **ועל מנת לגרום להרתעה אפקטיבית מפני ביצוע העבירה, שרווחיה בצדה, יש מקום לשקול החמרה של ממש בענישת נישואי ביגמיה חדשים**". (ההדגשה לא במקור)

במקרה הנדון בפניי נשא הנאשם את אשתו השנייה ביום 07.02.2017 - פחות מ-20 ימים לאחר כניסתה לתוקף של הנחיית היועמ"ש, קרי, כמו בענינם של אבו סקייק ואבו סבילה, אין מדובר בנישואים ביגמיה חדשים (יולי ואוגוסט 2017 בהתאמה). מכאן ובשים לב לדברי בית המשפט בעניינו של אבו סקייק ואבו סבילה, סבורני כי המקרה הנדון, אינו המקרה נכון לשינוי לחומרה של מתחם העונש אותו קבע בית המשפט המחוזי כאמור.

11. כאן המקום להתייחס לטענת ההגנה לפיה בקביעת מתחם העונש ההולם על בית המשפט לתת ביטוי משמעותי לעובדה כי נישואי הנאשם לאשתו השנייה התרחשו כשבועיים לאחר כניסת מדיניות האכיפה לתוקף לרבות באשר לרמת המודעות לכניסת השינוי במדיניות הענישה לתוקף - אומר כי עניין זה הובא בחשבון בעניינו של אבו סקייק, כעולה מדברי הנשיאה כץ:



"בתוך המתחם האמור יש ליתן משקל של ממש לשינוי במדיניות היועמ"ש כפי שבא לידי ביטוי לעיל, כאשר גם לעמדת המערער יש ליתן משקל לדברים האמורים וזאת על ידי כך כי דינו של המערער יגזר בסמוך לרף התחתון של מתחם העונש..."

עוד ביחס לטענת ההגנה לסמיכות בין מועד ביצוע הנאשם את העבירה לכניסתה לתוקף של הנחיית היועמ"ש כנסיבה מקלה בקביעת מתחם העונש והעונש, אפנה לת"פ (שלום ב"ש, כב' השופט סולקין) 9918-09-18 מדינת ישראל נ' אבו לטיף, (17.2.21) נדון עניינו של נאשם שנשא אישה שנייה ביום 30.4.17 - (כחודשיים וחצי לאחר מועד השינוי במדיניות האכיפה). **בית המשפט קבע את מתחם העונש ההולם בין 8 ל 18 חודשי מאסר בפועל**, ואת עונשו של הנאשם, **נעדר עבר פלילי**, אשר טען כי לא ידע על קיומו של החוק האוסר נישואין לאישה נוספת, **הודה בהזדמנות הראשונה ונטל אחריות על מעשיו**, ואשר אשתו הראשונה תיארה אותו כבעל מכבד ואב מסור - גזר ל 8 חודשי מאסר בפועל.

ועוד ראו, בת"פ 23986-03-18 **מדינת ישראל נ' אבו ג'ודה** (19.4.21), שם נדון נאשם בעבירה של ריבוי נישואין. באותו מקרה, שיתף את אשתו הראשונה ברצונו להינשא לאישה שנייה וזו נתנה הסכמתה. שירות המבחן המליץ על של"צ ומתחם הענישה נקבע הינו 7 עד 18 חודשי מאסר בפועל ועל הנאשם נגזרו 7 חודשי מאסר בפועל.

לטענת ההגנה לפיה מאחורי החלטת המדינה לשינוי מדיניות האכיפה של החוק שהוחק לפני עשרות שנים **לא נמצא רצון טוב של המדינה לשינוי חברתי אלא "הצהרות של שרת המשפטים דאז, איילת שקד, ...ומה שעמד מאחורי זה הוא האיום הדמוגרפי"** - אפנה להכרעת הדין בגדרה נדחתה טענת ההגנה לאכיפה בדרגות תוך שבסיכום הדברים צוין כי שיקולי התביעה לא רק שאין בהם כל פסול אלא כי הם נטועים עמוק בערכים המוגנים שבבסיס איסור העבירה ונועדו לקדם את מעמדה של האישה - כל אישה - בחברה הישראלית.

אשר לטענה כי סנקציה פלילית יש להפעיל כמוצא אחרון -- אפנה לפסיקת בית המשפט העליון לאורך השנים (למשל, ע"פ 44/60 **ברבי נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד י"ד 925; ע"פ 185/82 **גודה נ' מדינת ישראל**, פ"ד לז (1) 85), לדוח הבין משרדי, להנחיית היועמ"ש מיום 23.1.2017, ולפסקי הדין של בית המשפט המחוזי בעניינו של אבו סקייק ואבו סבילה המדברים בעד עצמם בהקשר זה.

סיכום הדברים האמורים, הנני לקבוע כי מתחם העונש ההולם למעשה העבירה במועד ונסיבות ביצועה, צריך וינוע בין 7 ל 18 חודשי מאסר בפועל.

שאלת הסטייה ממתחם העונש ועונשו של הנאשם

12. לא קיימים שיקולים המצדיקים סטייה ממתחם העונש. רחוק מעמדת הסנגור, איני סבורה כי המקרה הנדון הינו המקרה "הקלאסי" המצדיק חריגה ממתחם העונש. הליך טיפולי כזה או אחר אינו חזות הכל ולא כל הליך מצדיק סטייה ממתחם העונש אותו קבע בית המשפט כהולם את מעשי הנאשם.



הדברים מקבלים משנה תוקף בהינתן מהות העבירה אותה ביצע הנאשם אשר על פי רוב, מבצעה הם נעדרי עבר פלילי אשר מנהלים אורח חיים נורמטיבי ברוב תחומי החיים. ראו דברי בית המשפט המחוזי ברע"פ 9159/07 אלטורי נ' מדינת ישראל (פורסם במאגרים), שם בין היתר, קבע בית המשפט כי העדר עבר פלילי אינו יכול להוות נסיבה מקלה בבחינת עונשו של נאשם שביצע עבירת פוליגמיה:

"מרבית מבצעי עבירת ריבוי הנישואין הנם אנשים נורמטיביים שומרי חוק בתחומים אחרים, כך שגם אם מדובר במי שזו מעידתו הראשונה אין הדבר יכול לשמש נסיבה לקולא".

הדברים האמורים, תקפים עת מדובר במבצע העבירה שהינו בעל עבר פלילי מכביד שיכול ויש סיכוי לשיקומו, והם תקפים עוד יותר, עת מדובר בשיקום או סיכוי לשיקום לצורך חריגה ממתחם העונש. למעשה וכך גם דעת הצדדים בטיעוניהם לעונש, שאלת השיקום אינה רלוונטית לעבירת הפוליגמיה, ולא בכדי, ציין שירות המבחן כי לא בא בהמלצה לשילוב הנאשם בהליך טיפולי, בין היתר, לאור אופי העבירה בה הורשע.

בכל מקרה, איני סבורה כי בהליך הטיפול אותו עבר תחת השגחה של הרשות לשיקום האסיר - יש כדי להצדיק חריגה ממתחם העונש בעניינו של הנאשם.

בקשר עם ההליך הטיפולי אותו עבר הנאשם במסגרת הרשות לשיקום האסיר אליו הפנה ב"כ הנאשם - עולה מהתסקיר כי ממסמכים שהועברו לשירות המבחן מגורמי שב"ס צוין כי **הנאשם שולב בהוסטל של הרשות לשיקום האסיר לצורך טיפול בדפוסין האלימים** לתקופה של 9 חודשים בין התאריכים 10/21-07/22 ובמסגרת זו השתתף ב-4 קבוצות (אלימות מתקדמת, יחסים, מניעת מעידה ומצבי סיכון, ותאטרון) כשאלה כללו גם נושאים ביחס להתמודדות עם קשיים, זוגיות, משפחה והורות מיטיבה. עוד עלה כי הנאשם שיתף פעולה, היה קשוב וכיבד את מנחי קבוצה והחברים, ועם סיום הטיפול בתאריך 11.07.2022, חזר לביתו ומשפחתו והמשיך להיות תחת פיקוח של הרשות לשיקום האסיר במרחב נגב. שירות המבחן הוסיף בהקשר זה כי ניסיונות השירות ליצירת קשר עם גורמי הטיפול העדכניים ברשות לשיקום האסיר ואף שיחה עם העו"ס המלווה לא קדמו קבלת מידע כתוב ומפורט בנוגע לטיפול בו שולב הנאשם מאז סיומו את ההוסטל לרבות המטרות הטיפוליות.

עניינו בנאשם בעל הרשעות במגוון תחומים לרבות סמים ואלימות אשר במסגרת מאסר ממושך - 30 חודשי מאסר בפועל שנגזרו עליו בגין עבירות סמים, השמדת ראיות והפרעת שוטר במילוי תפקידו ביום 05.07.2021 במסגרת ת"פ 38894-04-20 השתלב בהליך טיפולי כמפורט לעיל ובתסקיר. לעובדה כי התביעה לא התנגדה או הסכימה לשחרורו המוקדם בתיק הנ"ל אין להשליך על מעשה העבירה בתיק הנדון ולבטח לא על שינוי בעמדת המדינה באשר לעונשו כפי שמבקש ללמד ב"כ הנאשם. עניינו בעבירה שליבתה ביצועה נוגעת לעמדתו והשקפת עולמו המעוותת של הנאשם ביחס למעמדה, מקומה וכבודה של האישה בחברה הישראלית, אשר למרבה הצער, כפי שנראה להלן, נותרו כפי שהיו, חרף ההליך הפלילי שהתנהל נגדו והגם שעבר את אותו הליך טיפולי במסגרת הרשות לשיקום האסיר, אשר כבר אמרנו עיקרה היה לטפל בדפוסיו האלימים של הנאשם על רקע עברו הפלילי המכביד.

הנאשם נשא את אשתו השנייה לאישה בהיותו נשוי לאשתו הראשונה ואם ילדיו. בחקירתו במשטרה אישר כי הוא יודע על החוק בישראל האוסר נישואין ליותר מאישה אחת אם כי הוא לא "מכיר" בחוק זה אשר להשקפתו אינו מחויב לו



בהינתן כי הוא בן לדת האסלם אשר חוקיה מתירים לגבר המוסלמי לשאת 4 נשים בו זמנית.

"אני התחתנתי עם עוד אישה בתאריך 07.02.2022 כי הדת שלנו מאפשר לנו להתחתן עם 4 נשים ואני מוסלמי והולך לפי הדת שלנו ואני שמעתי על החוק שאסור אבל אנחנו חיים על פי הדת ובגלל זה התחתנתי עם אישה שנייה ועל פי הדת שלנו אני לא עובר על החוק..." (חקירת הנאשם במשטרה, עמ' 2, ש' 6-9).

בהמשך חקירתו חזר הנאשם וציין בידיעתו ומודעותו לחוק האוסר על ריבוי נישואין: **"אני שמעתי על החוק הזה אבל אני לא מכיר בחוק הזה כי אנחנו מוסלמים וחיים על פי הדת שלנו"** (עמ' 3, ש' 22 - 23). לשאלת החוקרת מדוע הגם שהינו מודע לחוק המדינה בה הוא חי, נשא אישה שנייה, השיב הנאשם: **"אני מבין מה שאת אומרת אבל אני חי על פי הדת המוסלמית ולפי הדת... בנוסף הדת שלנו מפרטת סיבות למה מותר להתחתן עם יותר מאישה אחת"** (עמ' 3, ש' 26 - 32).

כאן המקום לציין כי בעניינו של הנאשם לא עלתה בעיה מיוחדת שהניעה אותו להינשא לאשה נוספת אלא שלדבריו (בחקירה במשטרה) כי האישה השנייה נשאה חן בעיניו, הוא התאהב בה ועל כן נשאה לאישה.

דעותיו והשקפותיו של הנאשם אשר היה מודע היטב לחוק האוסר ריבוי נישואין, ופועל יוצא מכך על מעמדה וכבודה של האישה, המשתקפים היטב מדבריו בחקירתו במשטרה כאמור - נותרו כפי שהיו.

כך עולה מהתסקיר שהוגש ביום 16.08.2022, קרי לאחר שהנאשם סיים את עיקר ההליך הטיפולי במסגרת הרשות לשיקום האסיר - בשיחתו עם שירות המבחן חזר להודות בעובדה עליה לא היה חולק כי נשא אישה שנייה בעודו נשוי, אלא שגם אצל שירות המבחן, חזר הנאשם וציין **בתפיסתו לפיה לא ביצע כל עבירה פלילית מאחר והדת המוסלמית מתירה לו לשאת עד 4 נשים בו זמנית**. הנאשם הוסיף וציין בדבריו לשירות המבחן כי אשתו הראשונה ידעה על רצונו לשאת אישה שנייה ואף הסכימה לכך.

דעתו של שירות המבחן הינה כי **ברקע לעבירה עומדת מחויבותו הראשונית של הנאשם לחוקי הדת והמגזר אליו משויך ורק לאחר מכן חוקי המדינה, כשמעבר לזאת, ניכר כי הנאשם התקשה לראות לעומק את הבעייתיות במעשיו ואת מעמדה של האישה.**

להליך הטיפולי אותו עבר הנאשם אצל הרשות לשיקום האסיר - אין, ולו במקצת, השפעה על השקפתו ודעתו ביחס לאיסור החוקי ולמעמדה וכבודה של האישה שנותרו כשהיו. הדברים מתחדדים בהינתן כי הטענה לפיה דתו של הנאשם מתירה את הנישואין לאשה השנייה, נדחתה עוד בימיה הראשונים של המדינה אשר עקרון השוויון הנזכר עוד במגילת העצמאות, נר לרגליה וחוקיה חלים על כלל תושביה ללא הבדל דת, גזע ומין.

אם לא די באמור, מהתסקיר עוד עולה כי גם בהקשר לעברו הפלילי התרשם השירות מהנאשם כמי שסיפר באופן עובדתי את מעורבותו בפלילים בתיקים שונים, וכי ניכר כי התקשה לקחת אחריות מלאה על מעשיו, כמו גם להבין את פגיעתו באחר.



בהתייחס השירות לסיכון להישנות התנהגות עבריינית ציין כי מדובר במי שחבר לגורמים שוליים בגיל צעיר והפנים נורמות התנהגות שוליות תוך שהתקשה לקבל סמכות ובהעדר גורמי תמיכה משמעותיים בקרב משפחתו אשר היה ביכולתם להציב לו גבולות ברורים להתנהגות, **מי שגם כיום מתקשה לבחון דפוסים מכשילים בהתנהגותו, לבחון מערכת היחסים שלו עם נשותיו בעבר, לרבות התייחסותו המצמצמת והתמקדותו בסיפוק צרכיו וברוח שיכול לקבל.**

הנאשם אשר חזר וציין בפני החוקרת במשטרה ובפני שירות המבחן **באוגוסט 2022** כי הוא יודע ומודע לחוק **"אבל אני לא מכיר בחוק הזה" - לא לקח אחריות על מעשיו**, לא הבין חומרתם והשלכותיהם על נשותיו ילדיו והציבור, חרף ההליך הטיפולי. מכאן כי בטענת הסנגור לפיה גזירת עונש מאסר בפועל יהרוס את ההליך הטיפולי שעבר הנאשם, לרבות כי מאסר יחזיר את הנאשם 5 שנים לאחור - אין ממש - והדברים מקבלים משנה תוקף בהינתן כי מדובר בנאשם שבמהלך ה 5 שנים אחרונות הוסיף לעברו הפלילי הקודם הרשעות חדשות בעבירות מתחום המרמה ומתחם הסמים.

כאן המקום לציין כי שירות המבחן פרט ובהרחבה בקשר עם ההליך הטיפולי שעבר הנאשם במסגרת הרשות לשיקום האסיר, ובתוך כך גם ציין בדיקתו בקשר עם ההליך הטיפולי אל מול מספר גורמים בשב"ס. דווקא ההגנה היא זו שלא הגישה מסמכים הנוגעים לדיון שהתקיים במסגרת וועדת השחרור של הנאשם, לא כטענתה כי הוגשו במזכירות ביום הדיון בטיעונים לעונש שהתקיים ביום 3.1.23 וגם לא לאחר החלטת מיום 12.1.23 בה הסבתי שימת לב של ב"כ הנאשם בעניין, והגם שכך לא הוגשו מסמכים בקשר עם וועדת השחרור.

כאן המקום גם לציין כי דברי הנאשם לרבות התרשמות שירות המבחן ביחס לטענה כי נישא בשידוך בהיותו בן 16 שנים בלבד על מנת לרצות את אביו, כמו גם כי נדרש למלא אחר תפקידים זוגיים

והוריים מבלי שהיה בשל להם וללא מיומנויות רגשיות וחברתיות המותאמות לתפקידים אלו - לא נעלמו מעיני. יחד עם זאת, מצופה היה כי דווקא מי שהיה כטענתו "קורבן" לנורמות ותפיסות חברתיות שאין להם מקום בחברה מתוקנת, לרבות היותו בן למשפחה פוליגמית הכוללת כ 51 אחים מ 5 נשים שהיו לאביו, לא יפעל כפי שפעל הנאשם ולבטח לא יצדיק מעשיו הפליליים תחת "מטריית הגנה תרבותית דתית" ועוד לאחר קיומו של הליך פלילי נגדו בעניין ולאחר הליך טיפולי שעבר הגם שבהקשרים אחרים.

יש לחזור ולהדגיש כי האיסור על נישואים פוליגמיים הנועד, בין היתר, להגן על זכויותיהן של הנשים ולמנוע פגיעה במעמדם מחייב מתן משקל מכריע לאינטרס הציבורי ולשיקולי הרתעת הרבים. ראו בעניין שיבלי הנזכר לעיל, שם קבע בית המשפט במפורש כי **ריצוי מאסר בדרך של עבודות שירות, אינו הולם עבירות אלה**. ראו עוד בהקשר זה בעניינו של אלטורי הנ"ל.

13. **במסגרת השיקולים לבחינת עונשו של הנאשם בתוך מתחם העונש שנקבע**, יש להביא בחשבון כי בשונה ממרבית מבצעי עבירת ריבוי הנישואין, הנאשם הינו בעל עבר פלילי מכביד נגדו התנהלו הליכים פליליים מקבילים בעבירות שונות משך שנים, מי שניהל משפטו "בגרירת רגליים" מכוונת, לא לקח אחריות על מעשיו וגם כיום ממשיך לאחוז בעמדות והשקפות הנוגדות את חוק המדינה שנועד להגן על מעמדה וכבודה של האישה בחברה הישראלית בכלל ובחברה הבדואית בפרט.



המדובר במי שעיון ברישומי הפלילי (לא מעודכן) מעלה כי לחובתו 6 הרשעות בין השנים 2007 - 2021 בעבירות אלימות חלקן קשות (תקיפה הגורמת חבלה ממש, פציעה, חבלה חמורה, חבלה במזיד ברכב), עבירות אלמ"ב (תקיפה סתם - בת זוג, תקיפה הגורמת חבלה ממש - בת זוג), עבירות רכוש, ועבירות סמים והשמדת ראיות בגין נגזרו עליו תקופות מאסר ממושכות, מאסרים מותנים, צווי התחייבות, פיצויים, קנסות, פסילת רישיון נהיגה בפועל ועל תנאי וצו מבחן.

מרישומי הפלילי והתעבורתי ניתן ללמוד רבות על הנאשם והתנהלותו. כך עולה כי במהלך השנים בהן התנהל ההליך הפלילי בתיק דנן, הורשע הנאשם בהליכים פליליים שכבר התנהלו נגדו ובגין נגזרו עליו עונשי מאסר בפועל (הרשעות האחרונה ביום 19.7.21 בעבירה של תקיפה הגורמת חבלה ממש, **אותה ביצע בשנת 2015** נגזרו עליו 7 חודשי מאסר בפועל. כך בהרשעתו ביום **25.06.2020**, בנהיגה תחת השפעת סמים משכרים, בעבירה אותה ביצע בשנת 2016 ובגינה נגזרו עליו 6 חודשי מאסר בפועל.

עברו התעבורתי של הנאשם גם הוא מלמד עליו בהינתן שכולל הוא עבירות של נהיגה ללא רישיון נהיגה (מספר עבירות), נהיגה תחת השפעת סמים משכרים (2016) בגין נגזרו עליו 6 חודשי מאסר בפועל ביום **25.06.2020**, ובנוסף נמצא עבירה של נהיגה בזמן פסילה מעברו הרחוק יותר.

עוד עולה כי הנאשם ביצע עבירות חדשות במהלך השנים האחרונות ובעוד ההליך הפלילי בתיק דנן תלוי ומתנהל, כך למשל **בהרשעתו מיום 5.7.21 נגזרו עליו 30 חודשי מאסר בפועל** וענישה נלווית, **בעבירות סמים, השמדת ראיות והפרעה לשוטרי במילוי תפקידו, אותן ביצע באפריל 2020**. בנוסף, מפרוטוקול הדיון אותו הגישה התביעה כראיה לעונש עולה כי מאז שנת 2019 מתנהל הליך פלילי מקביל נוסף (ת"פ 16798-08-19, שלום ב"ש) בעבירה של ניסיון לקבל דבר במרמה (הוצאת "עבר" במבחן תאוריה על מנת לאפשר לו בהמשך לקבל במרמה רישיון נהיגה לרכב כבד) אותה ביצע באפריל 2017 ובה הורשע ביום 21.2.22 וכיום ממתין לגזר דין.

עוד נמצא כי חרף הרשעת הנאשם בעבירות סמים חמורות בגין ריצה עונש מאסר ממושך שלאחריו שולב בהליך טיפולי ברשות לשיקום האסיר, מהתסקיר עולה כי הנאשם אשר רישומי התעבורתי כאמור מעלה כי ביום 25.6.20 הורשע בין היתר בעבירה של נהיגה תחת השפעת סמים, שלל בפני השירות שימוש בחומרים משני תודעה ולמעשה כל התנסות בסמים, וגם לא התייצב לבדיקות שתן לגילוי סמים בתאריכים אליהם זומן ובכך מנע מהשירות להעריך באמת את מצבו בתחום זה.

אשר עתירת ההגנה לראות בחלוף הזמן מאז ביצוע העבירה כנסיבה להקל בעונשו של הנאשם, מוטב שלא הייתה. כאמור בפתח הדברים, חלוף הזמן הינו פועל יוצא של סחבת וגרירת רגליים מכוונת של הנאשם להתיש את התביעה ואת בית המשפט. חלוף הזמן רובץ לפתחה של ההגנה ולפתחו של הנאשם אשר נוכח התנהלותם - שאלת מועד נישואיו לאישה השנייה נדרשה לבירור מתמשך של למעלה מ-5 שנים, עת בהינתן דלות חומר החקירה, ניתן היה לסיים את ההליך כולל שמיעת הראיות בתוך פחות משנה אחת. **כאן המקום להדגיש כי זכות הנאשם לנהל את משפטו לא כוללת את הזכות לזלזל בהליך המשפטי ולגרור לסחבת מכוונת ובזבוז משאבי ציבור יקרים.**



אשר להמלצת שירות המבחן לגזור על הנאשם ענישה בדרך של עבודות שירות, זו אינה מתיישבת עם תוכנו של התסקיר ובכל מקרה לא הביאה בחשבון ובאופן ראוי את כלל האינטרסים הכלליים והפרטניים עליהם מופקד בית המשפט במלאכת הענישה - ועל כן אין לקבלה.

סוף דבר

מכלול הנסיבות והשיקולים שהובאו לעיל לרבות מכלול התופעות השליליות הקשות הנובעות מעבירה הביגמיה, מצדיקים ענישה ברף הגבוה של מתחם הענישה כעתירת התביעה. יחד עם זאת, בהינתן נכונותו והשתלבותו של הנאשם בהליך הטיפול אצל הרשות לשיקום האסיר אשר בא מאוחר לכלל הרשעותיו, יכול וימצא ולו רק ניצוץ לסיכוי לשיקום הנאשם המצדיק לקבוע עונשו בחלק הבינוני של רף הענישה. אשר על כן אני גוזרת על הנאשם את העונשים הבאים:

- א. 12 חודשי מאסר לריצוי בפועל.
- ב. 12 חודשי מאסר על תנאי אשר יופעל אם תוך תקופה של 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר יעבור הנאשם עבירה בה הורשע.
- ג. קנס בסך 20,000 ₪ או 35 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם תוך 90 ימים מהיום.

הודעה זכות הערעור.

ניתן היום, י"ב אדר תשפ"ג, 05 מרץ 2023, במעמד הצדדים.